

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.257/2017/6. szám

A Debreceni Ítéltábla dr. Kisházi János ügyvéd (cím) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek - dr. Waldmann Gábor ügyvéd ügyintézése mellett a Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt alperes neve (cím) alperessel szemben szerződés létre nem jöttének, érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 13.P.22.943/2016/34. sorszámú ítélete ellen a felperes 35. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, az érvénytelen szerződést érvényessé nyilvánítja oly módon, hogy az induló ügylei kamat mértékét 14,01 %-ban határozza meg, egyebekben helybenhagyja

A felek maguk viselik a fellebbezési költségeiket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes 2008. február 21-én 2 millió forint devizaalapú hitel iránt finanszírozási kérelemmel fordult az alpereshez. A felek a kölcsönszerződést 2008. március 10-én kötötték meg, aszerint a törlesztőrészletek száma 72, a THM 15,81 %, a mértékadó devizanem CHF, a havi törlesztőrészlet a szerződéskötés időpontjában 40 996 forint, az összes törlesztőrészlet 2 951 712 forint. Az egyedi kölcsönszerződés részét képező, az alperes HIT/2006.05.31. üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.) alapján választott Kamatváltozás I. és II. elszámolási mód: havi fix konstrukció.

Az Üsz. releváns rendelkezései:

I.17. Mértékadó devizanem: Az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem. Amennyiben a mértékadó devizanem forint, úgy értelemszerűen a kamatváltozás II.-re és III.-ra vonatkozó rendelkezések nem kerülnek alkalmazásra.

V.6. Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetben a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.

I.7. Havi fix konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a kölcsönvevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.

IV.6. Az esedékessé vált törlesztőrészekre jutó kamatváltozás II-t a hitelező utólag - a hirdetményben közzétett gyakorisággal - terheli ki, amennyiben a még ki nem terhelt valamennyi kamatváltozás II. összege legalább a hirdetményben meghatározott mértéket eléri. A szerződés megszűnésekor a hitelező a ki nem terhelt valamennyi kamatváltozás II-t kiterheli, illetve jóváírja.

I.25.b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): A mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam/mértékadó árfolyam) - 1).

I.25.c) Kamatváltozás III. (árfolyamváltozás): A kölcsönszerződés futamidő lejártá előtti megszűnésekor fizetendő - ki nem terhelt - kamatkülönbözet, amelynek mértéke a szerződés megszűnésének eseteit szabályozó rendelkezésekben külön kerül meghatározásra.

I.22. Árfolyam: A Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos, forintban kifejezett árfolyam.

I.23. Rendkívüli árfolyam esemény: [...] az árfolyam szélsőséges mértékű (25%-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb, Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés [...], amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.

I.24. Mértékadó árfolyam: A mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján.

Az alperes a 2014. évi XL. (a továbbiakban: DH2) törvény szerint elszámolt, a felperes részére részletes kimutatást is postázott. Ennek melléklete szerint az induló ügyleti kamatláb mértéke a szerződéskötés időpontjában, 2008. március 11-én 14,01 % volt.

A felperes a módosított keresetében elsődlegesen annak a megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés devizaalapú szerződésként nem jött létre, mert nem tartalmazza a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 205. § (2), 523. § (2) bekezdés szerint lényeges elemet, a kölcsön deviza összegét és a kamatot. Az alperest 1 741 050 forint jogalap nélküli gazdagodás fizetésére kérte kötelezni. Másodlagosan annak a megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés érvénytelen a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés c) pont alapján, mert nem tartalmazza az ügyleti kamat éves százalékban kifejezett mértékét, és az nem számítható ki. Az árfolyamkockázati rendelkezés hiányában tisztességtelen a CHF alapú feltétele a Hpt. 203. § (1), (6) és (7), a Ptk. 205/A. § (1), 205/B. § (1), 209. § (1), 209/A. § (2) bekezdés alapján. Az érvénytelen szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását és alperes 1 343 802 forint és járulékai megfizetésére kötelezését kérte.

Az alperes illetékességi kifogással élt az Üsz. XIII/6. pontjába foglalt alávetésre hivatkozással. Az érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezése szerint az ügyleti kamat hiánya kiküszöbölhető érvénytelenségi ok. A 2 951 712 forint (72 x 40 996 forint) összes törlesztőrészlet és a 2 millió forint tőketartozás különbözete az induló ügyleti kamat 951 712 forint, az éves százalékos mértéke 14,01 %.

Azt tartalmazza a felülvizsgált elszámolás is, ezáltal a szerződés érvényessé vált (1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5.). A szerződés és az Üsz. rendelkezéseiből egyértelmű, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár.

Az elsőfokú bíróság a felperes nyilatkozatára figyelemmel a tisztességtelen illetékességi alávetést figyelmen kívül hagyta. Az ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felperest 110 490 forint

perköltség megfizetésére, megállapította, hogy az illetéket az állam, egyéb költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítéletének az indokolásában rámutatott arra, hogy a szerződés létrejöttének általános polgári jogi szabályait a Ptk. a szerződési akarat és kifejezés cím alatt a 205. § (1)-(2) bekezdésében, illetve a szerződés létrejöttének a 211-215. §-okban foglalt rendelkezésében határozta meg. Erre tekintettel a szerződés létrejötte körébe tartozott annak a vizsgálata, hogy a szerződés tartalmazza-e a Ptk. 205. § (1)-(3) bekezdés szerint a felek kölcsönös és egybehangzó akaratának képviselő útján is megtehető kifejezését, megállapodását a lényeges - jogszabály által nem rendezett - kérdésekben, és ha szükséges, akkor megtörtént-e harmadik személy beleegyezése vagy hatósági jóváhagyás. A Ptk. 523. § (1)-(2) bekezdés felhívásával rögzítette, hogy a szerződés létrejöttéhez a feleknek meg kellett állapodni a lényeges szerződési feltételekben: a hitelező által folyósítandó kölcsön összegében, az adós visszafizetési kötelezettségében és főszabályként a kamatban is.

Az okirati bizonyítékok a finanszírozási kérelem, az egyedi kölcsönszerződés és az Üsz., a felperes nyilatkozata és a tanúk vallomásai alapján megállapította, hogy felperes tisztában volt (kellett lennie) azzal, hogy svájci frank elszámolású kölcsönszerződést köt az alperessel. A felek között konszenzus volt a devizaalapú kölcsön felvételét illetően.

Az egyedi kölcsönszerződésből kétségtől megállapítható a felek megállapodása a kamatban is, hiszen a 2 millió forint kölcsönt 2 951 712 forint visszafizetési kötelezettség terhelte, a kettő különbözete pedig a kamattal egyenlő. Ezek a bankkölcsön szerződés lényeges szerződési elemei. Az, hogy az egyedi kölcsönszerződésben a kamat éves százalékos mértéke nem volt meghatározva, a szerződés létrejöttét nem érinti, az a szerződés érvénytelensége körében értékelhető körülmény.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja felhívásával megállapította, hogy a szerződés nem tartalmazza az induló ügyleti kamat %-ban kifejezett mértékét. Az Üsz. IV.4. pont tartalmazza azt a képletet, ami alapján a kamat kiszámítható, így a szerződés érvénytelensége ezen okból sem volt megállapítható (BDT.2015. 3300.).

Az alperesnek a DH2 törvény 16. § (2) bekezdés alapján a Magyar Nemzeti Bank Elnökének rendeletében (42., 54., 55/2014. MNB rendelet) meghatározott tartalommal és formában kellett elkészítenie az elszámolását, annak tartalmaznia kellett az induló ügyleti kamatláb mértékét, mely a részletes elszámolás I. számú melléklete szerint 14,01 %. A felperes az elszámolást nem vitatta, az felülvizsgálnak minősül, és a DH2 törvény 29. §-a értelmében az eredménye más polgári eljárásban nem vitatható. Mindez azt jelenti, hogy az induló kamatláb %-os mértékének a felülvizsgált elszámolásban történt meghatározásával az érvénytelenségi ok elhárult, ezáltal a szerződés érvényessé vált a szerződés megkötésének időpontjára visszaható hatállyal (1/2010. PK vélemény).

Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses rendelkezések tisztességtelenségére alapított érvénytelenségi keresetet sem. A Ptk. 205/B § (1)-(2) bekezdés, 205/C. §, 209. § (1), 209/A. § (2) bekezdés, a 2/2011. *(helyesen 2/2014.)* PJE felhívásával megállapította, hogy az alperes a kölcsönszerződéssel és az üzletszabályzattal igazolta azt, hogy a szerződéskötés során felhívták a felperes figyelmét az árfolyamváltozás kockázataira. A felperes tisztában volt azzal, hogy devizaalapú szerződést köt, már a finanszírozási kérelemből is kiderült.

A szerződéses rendelkezések, a választott devizakonstrukció, a mértékadó devizanem, az Üsz I/7., I/17, I/20-24., I/25. a)-c)., V/6. pontjai gondos átolvasása és megfelelő értelmezése mellett egyértelműen megállapítható, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár. A IV.6. pont tartalmazza, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázatot alperes hogyan terheli felperesre, a mértékét pedig a I/25. b) pont korlát nélkül.

Az elsőfokú bíróság idézte a felperes perbeli előadásait és a házastársa tanúvallomását. Azok megítélése szerint nem voltak alkalmasak arra, hogy az okiratok tartalmát megdöntsék. Arra vont le következtetést, hogy felperes nem minősül a 2/2014. PJE határozat 1. pont szerinti általánosan

tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztónak. Az ilyen fogyasztótól elvárható, hogy egy hosszabb távra kötött, jelentősebb kölcsön felvételére vonatkozó ügyletnél a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződésről és annak részét képező minden okiratot teljes körűen áttanulmányozzon és szükség esetén meggyőző magyarázatot igényeljen. Hogy ezt nem tette meg, saját felróható magatartása, ezzel maga idézte elő azt a helyzetet, ha nem volt teljes körűen tisztában az árfolyamváltozás hatásával.

A szerződés azon rendelkezéséből, hogy a kölcsön svájci frank elszámolási alapú, illetve az Üsz. V.6. pont együttes értelmezéséből egy általánosan tájékozott fogyasztó számára ki kellett, hogy derüljön, a kölcsön felvétele árfolyamkockázattal jár, és hogy annak a hatásait egyedül a felperes viseli.

A perköltségről a felperes részleges, illetékre korlátozott költségmentességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdés és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. §-a alapján határozott. Az alperes költségét a pertárgyérték (1 741 050 forint marasztalási összeg) után a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pont alapján állapította meg 27% áfával terhelt.

A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte a kereseti kérelmének megfelelően. Támadta a perköltséget is, azt eltúlzottnak állította.

Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság szerint az ügyleti kamat mértéke meghatározott, a PSZÁF vizsgálat eredménye ellenére az ÜSZ 18.e) pont megfelelő tartalmú kockázatfeltárás. Hangsúlyozta, hogy a kamat kiszámíthatóságát az ÜSz képlet alapján sem az alperes, sem a bíróság nem igazolta. Az részletes, érthető magyarázat nélkül nem értékelhető az ügyleti kamat meghatározásaként. Az alperes az általa előadott számítási módról a felperest nem tájékoztatta, így ebben nem lehetett konszenzus (ÍH2014. 101.). Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a 2017. január 17-én keltezett beadványát, a harmadlagos petítumát el sem bírálta.

A másodfokú eljárásban a fellebbezés indokolását kiegészítette azzal, hogy a kötelező szerződési elem nem számítható ki az összes törlesztőrészletből a felvett tőke levonásával sem. A különbözetben casco biztosítás és árfolyamrész is szerepelhet. Ezzel a módszerrel a fix kamatot kapunk, pedig az változó. Ez nem lehet az induló kamat sem, mert a kifejezés az ügyletben nem szerepel és a teljes futamidőre számítható. A képlet elemeinek a tartalma a szerződéskötéskor nem megállapítható. A szerződés tartalmát az ÜSz I.1. pont szerint a szabályzat és az egyedi szerződés határozza meg. Az árfolyamkockázat kapcsán a Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 2013. december 9-én elfogadott álláspontjára hivatkozott.

Az alperes az ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybehagyását indítványozta. Nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az induló ügyleti kamat nominális vagy százalékos formában van meghatározva, azok egymásból kifejezhető értékek (Kúria Gfv.VII.30.166/2016/5.). Ez okból sem a szerződés létre nem jött, sem az érvénytelensége nem állapítható meg. A felperessel elszámolt, az tartalmazta az induló kamat mértékét is. A felperes a felülvizsgált elszámolás eredményét a DH2 törvény 29. § alapján a jelen perben nem vitathatja. A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pont szerinti érvénytelenségi ok megszűnt, a szerződés érvényessé vált vagy aszerint érvényessé nyilvánítható (1/2010. (VI.28.) PK 5., Kúria Gfv.VII.30.167/2016/7.). Az alperes maga sem vitatta azt, hogy a kamat %-os mértéke egyszerű számítással nem mutatható ki. Hangsúlyozta, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya nem érvénytelenségi ok (6/2013. PJE, BH2014. 264.). Az, hogy a kölcsönszerződés árfolyamváltozással jár, a kockázat korlátlan, azt a felperes viseli, a szerződés és

az ÜSZ feltételeiből egyértelmű. Erről a felperes már a finanszírozási kérelemben tájékoztatást kapott.

A fellebbezés részben alapos.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság érdemi döntésével az árfolyamkockázat feltárás kérdésében értett egyet, az ügyleti kamat szerződéses szabályozásához kapcsoló kereseti kérelmet elutasító döntését nem osztotta.

A fellebbezés elbírálatlan harmadlagos kereseti kérelemmel kapcsolatos indokait értékelni nem tudta. A felperes a keresetét utoljára a 2016. július 7-én előterjesztett beadványában pontosította, abban az elsőfokú bíróság által elbírált elsődleges és másodlagos kereseti kérelmeket jelölte meg. 2017. január 17-én keltezett beadványt nem nyújtott be az elsőfokú eljárásban. Az utolsó, az iratokhoz 32. sorszám alatt szerelt beadványa 2016. december 15-én keltezett, az elsőfokú bíróság 2017. január 18-án a tárgyalást berekesztette és ítéletet hirdetett.

Az elsődleges keresetről az elsőfokú bíróság érdemben és indokaiban is helyesen döntött. Az ügyleti kamat kikötésének a hiánya esetén a szerződés létrejön ugyan, de a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pont, illetve a Ptk. 217. § (1) és a 218. § (1) bekezdés alapján is teljes egészében semmis. A felperes erre a másodlagos kereseti kérelme jogalapjaként alappal hivatkozott.

Az ítéletábra az alperes érvei ellenében hangsúlyozza azt, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pont alapján a kölcsönszerződés tartalmi érvényességi kelléke a kamat éves, százalékban kifejezett értéke.

A semmisséghez a Hpt. 213. § nem fűz a Ptk. szabályaitól eltérő jogkövetkezményt (6/2013.PJE III.5.). A szerződés a Ptk. lex generalis rendelkezéseire képest lex specialis DH2 törvény hatálya alá tartozik, jogkövetkezményként a 37. § (1) bekezdésben írtak alkalmazhatók. Az ítéletábra afelől a kereseti kérelemhez kötöttség nélkül mérlegeléssel határozhatott arra figyelemmel, hogy a semmisség alkalmazható jogkövetkezménye kiküszöbölhető érvénytelenségi ok esetén az érvényessé nyilvánítás.

A Ptk. 205. § (2) bekezdés szerint nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez. A Ptk. 232. § (1) bekezdés értelmében a szerződéses kapcsolatokban - ha jogszabály kivételt nem tesz - kamat jár; a törvényes kamat mértékét a Ptk. dispozitív (szerződést-pótló) 232. § (3) bekezdése meghatározza.

Az érvénytelenség oka tehát kiküszöbölhető, az ügyleti kamatnak, mint a fogyasztói kölcsönszerződés lényeges elemének a szerződés semmisségét eredményező hiánya jogkövetkezményként az érvényessé nyilvánítás alkalmazható.

A bíróság a szerződést érvényessé nyilvánítja abban az esetben is, ha a felek akarata egyértelműen megállapítható, azaz a perbeli esetben a kamat mértékét a felek e körben szóban vagy ráutaló magatartással megkötött és teljesített megállapodása alapján megállapítja (6/2013. PJE III.4.). A jelen esetben az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtettek szerint egyértelműen megállapítható volt felek szerződési akarata, a szerződéskötéskor alkalmazott 14,01 % ügyleti kamat. A másik szerződő fél, a hitelező számára egyértelműen felismerhető, beleegyező szerződéses akaratot jelentő ráutaló magatartásként a felperes a kölcsönt igénybe vette, annak visszafizetése érdekében szerződésszerű magatartást tanúsított, az alperesnek a létrejött szerződéses tartalom szerinti elszámolását nem tette vitássá. Az DH2 törvény 4. § (3) bekezdés alapján az alperes felülvizsgált elszámolása is a

szerződés részévé vált kamat, költség és díj mértékén alapul, amely a 37/A. § (1) bekezdésben foglalt kógens normatív iránymutatás szerint a bíróságot is köti az érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonása során.

Az ítéletábra ezért a szerződést érvényessé nyilvánította annak a megállapításával, hogy az induló ügyleti kamat 14,01 %. Itt jegyzi meg a fellebbezés érvei kapcsán azt, hogy az ügylet változó kamatozású, az ÜSZ 18.c) pont szerint a referencia kamatláb a 3 havi LIBOR). Éppen emiatt a szerződésben csak az induló kamat határozható meg.

Az ítéletábra a szerződés kiegészítésével az érvénytelenségi ok folytán előállt érdeksérelmet a szerződéskötés időpontjára visszaható, ex tunc hatállyal kiküszöbölte (6/2013. PJE III.4.). Az elsőfokú bíróság érvei ellenében hangsúlyozza azt, hogy az elszámolással egyidejűleg a szerződés módosítása az érvénytelenség ezen okát a jövőre nézve, ex nunc hatállyal orvosolta.

A szerződés ezen okból történt érvényessé nyilvánítása a felek között elszámolást, így a követelés összegére a tárgyalás folytatását nem igényli. Ezért ebben a keretben az ítéletábra az elsőfokú ítéleti rendelkezés részbeni megváltoztatásával döntött.

A további eldöntendő kérdés az volt, hogy a hitelező részéről a fogyasztó által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozattal teljesítendő tájékoztatás hiánya miatt a deviza alapú hitel nyújtására irányuló szerződés teljes érvénytelensége megállapítható-e.

A fellebbezésben hivatkozott és az elsőfokú eljárásban csatolt PSZÁF határozat azt állapította meg, amit az elsőfokú bíróság is: az alperes külön kockázatfeltáró nyilatkozatban nem nyújtott a felperesnek tájékoztatást, ezzel megsértette a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdését. A hitelezőt aszerint terhelte a tájékoztatási kötelezettség, a devizahitel nyújtására irányuló szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő árfolyamkockázat feltárása. E kötelezettség megsértéséhez (nem, vagy nem a jogszabálynak megfelelő teljesítéséhez) azonban sem a Ptk., sem a Hpt. nem fűzi a semmisség jogkövetkezményét, így a szerződés emiatt nem jogszabályba ütköző (6/2013. PJE III. 3.).

Az árfolyamkockázat fogyasztó félre történő telepítését, mint szerződési feltétel tisztességtelen jellegét az uniós jog által harmonizált jogterületen a deviza alapú kölcsön természetének a figyelembevételével kell megítélni [93/13/EGK irányelv 4. cikk (1) bekezdés]. Ezért nem hagyható figyelmen kívül a Ptk. 231. § (2) bekezdésének a deviza alapú hitelezési konstrukció alapjául szolgált rendelkezése, amely szerint a más pénznemben meghatározott tartozást a fizetés helyén és *idején* érvényben levő árfolyam alapulvételével kell átszámítani. Az ilyen megállapodásokból, szerződéses konstrukcióból automatikusan fakad, hogy az adós viseli a belőlük származó árfolyam kockázatot, az árfolyamváltozás előnyeit és hátrányait (6/2013. PJE 2. b) pont).

Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy a Fővárosi Ítéletábra Polgári Kollégiumának 2013. december 9-én elfogadott álláspontjával szemben a devizaalapú kölcsön megítélése kérdésében valamennyi bíróság számára a Kúria jogegységi határozatai, mint ún. absztrakt bírói normák kötelezők (Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés, 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról 21. § (1) bekezdés c) pont).

A tájékoztatási kötelezettség elmulasztását a bírói gyakorlat szerződésszegésnek tekinti. Ugyanakkor alapot ad az ahhoz kapcsolódó szerződéses kikötések tisztességtelen jellegének, emiatt a szerződés (részleges) érvénytelensége megállapítására is. Azt, hogy a pénzügyi intézmény

tájékoztatása nem volt megfelelő vagy, mint az adott esetben, elmaradt, a fogyasztó érdekében, a tisztességtelenség körében kell értékelni és a kikötést ennek megfelelően kell teljesen vagy részlegesen érvénytelennek minősíteni (2/2014. PJE, 11/2015. (V. 14.) AB határozat [55]).

A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések az ügyletben rejlő árfolyamkockázatot korlátlanul a fogyasztóra telepítő feltételre abban az esetben alkalmazhatók, ha az nem világos és érthető.

A devizában nyújtott és forintban törlesztendő (deviza alapú) kölcsön többletkockázata abban rejlik, hogy a törlesztés annak esedékességekor érvényes árfolyamon történik. Emiatt az árfolyamváltozás az adós fizetési kötelezettségére közvetlen hatással van. A hitelezőnek a felperes előtt a forint árfolyamának kedvezőtlen irányú változásával összefüggő kockázatokat, az árfolyamváltozásnak a jövőbeli törlesztőrészekre gyakorolt, felperesre hátrányos hatását kellett feltárnia.

Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét nem lehet megállapítani.

A perbeli esetben az ítéletábra az ÜSZ elsőfokú bíróság által helyesen értékelt tartalmán túl jelentőséget tulajdonított annak, hogy a felperes az ÜSZ okiratot az egyedi kölcsönszerződés részeként kézhez kapta, a szerződés aláírásakor mindkettő tartalmának az ismeretében kellett, hogy legyen. A szerződés aláírását megelőzően a felperes által kitöltött kérelem is felhívta a figyelmét arra, hogy a THM értéke sem tükrözi a hitel árfolyamkockázatot.

E körülményekre is tekintettel az ítéletábra azt állapította meg, hogy a felperes a szerződéskötéskor az egyedi szerződés és az ÜSZ tartalma szerint kapott tájékoztatást. A fellebbezés helytálló kiegészítő indokai szerint is a szerződés tartalmát - az ÜSz I.1. pontnak megfelelően - az ÜSz és az egyedi szerződés együtt határozta meg. Az alperes által így nyújtott tájékoztatásnak az elsőfokú bíróság által az ítéletének az indokolásában kiemelt, a kereset elbírálása szempontjából releváns tartalma a törvényi követelményeknek megfelelt. Itt tér ki az ítéletábra arra, hogy az ÜSZ-nek nincs a fellebbezésben hivatkozott 18. e) pontja.

Az egyedi kölcsönszerződésnek fizikailag is a részét képező ÜSZ V.6. pontja alapján a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ezen túl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” és „fix deviza konstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztőrészek összege változhat a futamidő során. Az ÜSZ I.17., I.22., I.24. és I.25.b) pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az ÜSZ rögzítette a mértékadó devizanem fogalma (I.17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b) pont) és alkalmazásának feltételei is. Az ÜSZ I.25.b) pont kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az

üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyam esemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban a kérdésben, hogy az árfolyamkockázat korlátlan viselésének - a Ptk. 290. § (2) bekezdés szerint egymással való kapcsolatukban vizsgált - szerződési rendelkezései a felperes mint „általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó” (2/2014. PJE, Európai Unió Bírósága C-26/13. számú ítélet 74. pont) számára világosan felismerhető, illetve érthető. Az átlagos fogyasztó mércéjével megítélt felperes alappal nem gondolhatta azt, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy nem őt terheli, illetve őt csak korlátozott mértékben terheli. Ezért a tisztességtelensége, ez okból a szerződés részleges, vagy teljes érvénytelensége nem állapítható meg (2/2014. PJE 1., III.1.).

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg az alperes elsőfokú eljárásban jogi képvisellel felmerült költségét, az ügyvédi munkadíjat is. A polgári eljárásban a pernyertes felet képviselő ügyvéd munkadíjának és készkiadásának megállapítása során a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet rendelkezéseit a kell alkalmazni (1. § (1) bekezdés), a képviselő ellátásával felmerült munkadíj összegét a 3. § (1) bekezdés alapján a bíróság a (2)-(6) bekezdésben foglaltak figyelembevételével állapítja meg; a (2) bekezdés a) pont szerint pedig a polgári perben, az elsőfokú bírósági eljárásban az ügyvéd munkadíjának a pervesztes felet terhelő összege 10 millió forintot meg nem haladó pertárgyérték esetén a pertárgyérték 5%-a, azaz a perbeli esetben 87 052 forint. Erre kell a 4/A. § (1) bekezdés szerint a tevékenység ellenértékét terhelő általános forgalmi adó összegét felszámítani. A 3. § (6) bekezdés alapján a munkadíj megállapítása során a munkadíj összegét a bíróság indokolt esetben mérsékelheti, ha az nem áll arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel. Ez a bíróság mérlegelési kompetenciája, a mellőzése kirívó aránytalanság esetén kifogásolható. A perbeli esetben azonban a munkadíj mérséklésének az indokoltsága nem állapítható meg. Az alperes a felperes valamennyi, igen számos, terjedelmes beadványára észrevételt terjesztett elő, követnie a kellett a felperes változó kereseti kérelmeit. A pertárgyérték arányos munkadíj messzemenően reális az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása ellenére is.

Az ítéltábla a fent kifejtettekre tekintettel - a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pont alkalmazásával tárgyaláson kívül hozott határozatával - az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdés alapján részben megváltoztatta, az érvénytelen szerződést az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével, az induló ügylei kamat éves, százalékban kifejezett értékének a megállapításával érvényessé nyilvánította, a keresetet ezt meghaladóan elutasító és a perköltségre vonatkozó ítéleti rendelkezést pedig helybenhagyta.

A felperesnek a marasztalásra irányuló elsődleges és másodlagos kereseti kérelmei érvényesítését célzó fellebbezési kérelme alaptalan volt, a fellebbezése túlnyomórésztben nem vezetett eredményre. Erre figyelemmel az ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdés alapján úgy határozott, hogy a felek maguk viselik a fellebbezési költségeiket, míg a felperes által meg nem fizetett fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. § alapján az állam viseli.

Debrecen, 2017. június 14.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottilia s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -